

Konferencia Spoločnosti pre kresťansky orientovanú filozofiu v Českej a Slovenskej republike: *Quid est Deus?*

Teologická fakulta Univerzity Palackého,
Olomouc 4. – 6. septembra 2016

V dňoch 4. – 6. septembra 2016 sa uskutočnila už dvadsiata konferencia Spoločnosti pre kresťansky orientovanú filozofiu v Českej a Slovenskej republike. Cieľom Spoločnosti je systematické rozpracovávanie niektorých špecifických tém z oblasti kresťanskej filozofie, zapojenie sa do aktuálnych filozofických diskusií najmä v oblastiach, ktoré sa priamo či nepriamo dotýkajú kresťanstva, a rozvoj spolupráce medzi kresťansky orientovanými filozofmi a ich inštitúciami. Témou tejto jubilejnej konferencie bola otázka: *Quid est Deus?* Konferencia sa uskutočnila v príjemnom prostredí Teologickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a ubytovanie jej účastníkov bolo zrealizované v spolupráci s Arcibiskupským kňazským seminárom v Olomouci.

V pondelkovom dopoludňajšom bloku prednášok ako prvá odznela prednáška s názvom „K niektorým Božím vlastnostiam v kontexte poznatkov súčasných prírodných vied“, ktorú predniesol autor tejto správy. V prednáške predstavil kenotický model Boha, ktorý do svojej koncepcie zahŕňa vzťah Boha k ustavične sa rozvíjajúcemu svetu. Karaba vo svojom príspevku rozvinul dva základné predpoklady – osobnú povahu Boha, ktorá si vyžaduje nielen statické, ale aj dynamické predikáty, a naše poznanie, že skutočný priebeh rozvíjania skrytých potencialít sveta nie je determinovaný, ale obsahuje neredukovateľné nepredvídateľnosti. Nasledovala prednáška Petra Dvořáka s názvom „Liší se náboženský perspektivismus od náboženského pluralismu?“. Autor v nej kritizoval perspektivismus (tézu, podľa ktorej možno Boha poznávať z rôznych „uhlov“ alebo perspektív – výsledkom toho sú čiastočné teórie o tejto skutočnosti, ktoré sa dopĺňajú a navzájom si neprotirečia) ako neudržateľné epistemologické stanovisko. Podľa Dvořáka v konečnom dôsledku kolabuje nerelativistický perspektivismus do absolutizmu a relativistický perspektivismus do relativizmu. Ako príklad perspektivistického stanoviska poslúžila pozícia filozofujúceho sociológa a religionistu Tomáša Halíka.

Po krátkej prestávke pokračoval dopoludňajší blok prednáškou „Uctívame téhož Boha? Současná diskuse“. Lukáš Novák sa v nej venoval diskusií k otázke, či kresťania uctievať toho istého Boha ako moslimovia, ktorá prebehla v prostredí anglofónnej filozofie náboženstva. Analyzoval vyjadrenia viacerých filozofov (Michael Rea, Dale Tuggy, Lydia McGrew, Edward Feser) k tejto problematike, rôzne aspekty tohto problému a rôzne typy argumentov v jeho prospech, ale aj proti nemu. Novákov záver sa priklonil k argumentácii, že s uvedenou tézou nemožno súhlasiť. Tento blok prednášok uzavrel Inocent-

-Mária Szanisló vo svojom príspevku „Problematický pojem Boha a jeho pôsobenia z pohľadu pozitívnej sekularizácie. Problém sakralizácie a desakralizácie stvorených vecí“. Premýšľa v ňom o probléme modernej filozofie a teológie, konkrétne, či uznaním Božej zvrchovanosti bude ešte ľudským sektorom (vede, sociálnemu životu, ekonómii) patriť istá autonómia a nezávislosť. Prostredníctvom teórie pozitívnej sekularizácie chce autor zdôrazniť správne oceňovanie pozemských skutočností, ktoré majú skutočnú autonómiu a svetskosť, teda vlastnú svojbytnosť, vlastné ciele, zákonitosti, metódy a vlastný význam pre blaho človeka. Ako užitočný pri konfliktoch náboženstva a sveta verejného priestoru odporúča správny odstup človeka od sakrálneho chápania fungovania sveta a správnu formu reverencie.

Popoludňajší blok prednášok otvoril príspevok Davida Peroutku „Boží (ne)dokazateľnosť v soudobé české neoscholastické diskusii“. Pokúsil sa v ňom zmapovať doterajšie fázy diskusie o dôkazoch Božej existencie (predovšetkým dôkazu založeného na princípe kauzality), ktorá sa v ostatných desaťročiach rozvinula v českej filozofii nadväzujúcej na scholastickú tradíciu. Autormi tematických štúdií a účastníkmi argumentačných výmen k tejto problematike boli najmä Jiří Fuchs, Roman Cardal, Stanislav Sousedík a Petr Dvořák. Nasledovala prednáška Dominiky Dufferovej s názvom „Racionálne poznanie Boha u Boethia“, v ktorej analyzovala Boetiovo poznanie Boha, ako ho nachádzame v traktáte *De Hebdomadibus*. Po krátkej prestávke a občerstvení uzavrela pondelňajší program prednáška „Boh prosebnej modlitby“. Ján Hrkút sa v nej pokúsil o filozofickú reflexiu prosebnej modlitby. Vychádzal pritom z analytickej filozofie náboženstva ostatných desaťročí, v ktorej môžeme identifikovať obnovenú diskusiu najmä od publikovania štúdie E. Stumpovej (*Petitionary Prayer*, 1979) a to v textoch autorov, ako sú napr. D. Bassinger, S. Davison, M. Murray. Hrkút vo svojom príspevku predložil niekoľko kritických otázok o predstave, aký je (alebo by mal byť) Boh, ak predpokladáme zmysluplnosť a efektívnosť prosebnej modlitby. Rozpor medzi klasickými Božími vlastnosťami a tými, ktoré vyplývajú z očakávanej efektivity prosebnej modlitby, naformuloval v trileme – Božia všemohúcnosť, Božia vševedúcnosť a ľudská sloboda. Tento deň konferencie bol zakončený svätou omšou a spoločnou večerou všetkých účastníkov, ktorí tak mohli pokračovať v diskusii, čo sa rozvinula po každej prezentácii, ale vždy bola pre časové obmedzenia prerušená.

Druhý deň konferencie otvoril Ľuboš Rojka svojím príspevkom „Hrozné zlo a jeho dosah na kresťanské chápanie Boha“. Autor poukázal na to, že tradičné riešenie logického a evidenciálneho problému zla, ktoré sa zakladá na slobodnej vôli, agnosticizme (vzhľadom na svet a Božiu myseľ) a instrumentalizme, sa dostáva do vážnych ťažkostí v prípadoch hrozného zla, keď ľudský život úplne stráca svoj zmysel a hodnotu. Podľa koncepcie Marilyn Adamsovej porazenie takéhoto zla nie je ľudsky možné, ale môže ho realizovať Boh, a to už počas ľudského života. Účastníci na hroznom zle môžu cez osobu Krista nájsť zmysel svojho života a jeho hodnotu. Diskusia o možnom riešení problému hrozného zla vedie ku prehodnoteniu toho, kto je Boh a ako môže pôsobiť v ľudskom živote. V nasledujúcom príspevku „Boh a dobro podľa Hugh Ricea“

sa Viera Mydlová venovala predstaveniu a kritickej analýze teórie Hugh Ricea, ktorý argumentuje pre dobrého Boha a pre dobré, ako totožné s tým, čo chce Boh. Na tomto základe chápe Boha a pokúša sa zladať dva prvky bežného myslenia, ktoré sa podľa neho inak zladujú veľmi ťažko: základné hodnoty (dobrá) sú objektívne a nemôžu tu byť nijaké iné a Boh je zvrchovaný.

Po prestávke predniesol Marián Ambrozy referát s názvom „Trinity modul v zrkadle fyziky“. Predstavil v ňom niektoré pokusy poukázať na základe poznatkov fyziky na štrukturálne súvislosti trinitárneho modelu zachyteného teologicky s tromi fyzikálnymi interakciami. Na základe pozorovaného „modulu 3“ v prírode sa tieto prístupy usilujú o vytvorenie analógií, ktoré by pomohli pri našom úsilí o pochopenie trinitárneho Boha. Záverečným príspevkom tohto bloku a vlastne aj celej konferencie bol príspevok Davida Svobodu s názvom „Pojem Boha u Tomáša Akvinského“. Svoboda sa zameril na pojem Boha u Tomáša Akvinského, ako ho vypracoval v prvej časti *Teologickej sumy*. V jeho postupe rozlíšil tri hlavné myšlienkové časti: v prvej sa zaoberá Božou esenciou, nakoľko je spoločná Božím osobám, v druhej hovorí o Trojici božských osôb a v tretej o vychádzaní tvorov z Boha. V stručnosti zhrnul východiská aj hlavné myšlienky všetkých troch častí, pričom svoju pozornosť venoval najmä vybraným aspektom Tomášovej náuky o Trojici, t. j. čo ustanovuje jednotlivé osoby, čím sa líšia a čo majú spoločné.

Na záver sa zúčastnení stretli ešte pri spoločnom obede. Aj keď väčšinu účastníkov konferencie tvorili učitelia filozofie na teologických fakultách, ukázalo sa, že ani zďaleka nemajú na všetky diskutované otázky rovnaký názor. A práve takáto výmena myšlienok a ich vzájomná komparácia napomáha citlivú a vecnú diskusiu. Niektoré argumenty môžu byť prekonané a opotrebované, ale diskusia a hľadanie pravdy nesmú ustať. V tomto smere sa už dvadsaťročná tradícia pravidelného stretania sa kresťansky orientovaných filozofov ukázala ako správna a plodná. Ostáva len veriť, že bude zachovaná aj v ďalších rokoch.

doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD.
Katedra kresťanskej filozofie
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, 814 99 Bratislava
e-mail: miroslav.karaba@truni.sk